

Μία πρόβλεψη
ένα χρόνο πριν

Πάμε για αύξηση των έμμεσων φόρων;

Του ΓΚΙΚΑ Α. ΧΑΡΔΟΥΒΕΛΗ (*)

Την τελευταία 4ετία, η διαφορά στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν της τάξης των 3 ποσοστών μονάδων ετησίως, ενώ το 2003 ο ρυθμός ανάπτυξης ξεπέρασε το 4% και ήταν ο υψηλότερος στην Ε.Ε.-«15». Είπα, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία, το σημερινό βιοτικό μας επίπεδο του 2004 -μετρούμενο με το ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης- έφτασε στο 75,5% του μέσου όρου της Ε.Ε.-«15», αφήνοντας πίσω την Πορτογαλία κατά 8 μονάδες. Αν η σύγκριση του βιοτικού επιπέδου γίνει με βάση τους μισθούς των εργαζομένων, τότε βρισκόμαστε στο 88%. Μάλιστα, αν γίνει με βάση το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών σε μονάδες καταναλωτικής αγοραστικής δύναμης, τότε, επειδή στην Ελλάδα η φορολογία δεν είναι τόσο επαχθής όπως στην υπόλοιπη Ευρώπη, σύμφωνα με μελέτη της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας του περασμένου Αυγούστου, το βιοτικό επίπεδο ξεπερνά το αντίστοιχο επίπεδο σε 6 άλλες χώρες της Ε.Ε.-«15».

Προϋποθέσεις και κίνδυνοι

Σήμερα, το μεγάλο ερώτημα είναι αν η νέα κυβέρνηση κατορθώσει να κρατήσει την τροχιά ανάπτυξης της προηγούμενης τετραετίας. Έχει σημαντικό όπλα στη διάθεσή της.

Πρώτον, η υπόλοιπη Ευρώπη αναμένεται σύντομα να ανακάμψει από την ύφεση, γεγονός που θα αυξήσει τις ελληνικές εξαγωγές και τον τουρισμό.

Δεύτερον, το 70% του Γ' ΚΠΣ δεν έχει ακόμα απορροφηθεί και, επομένως, το ποσό αυτό θα διοχετευθεί στην οικονομία τα επόμενα χρόνια.

Τρίτον, τα οφέλη των Ολυμπιακών Αγώνων αναμένονται να έρθουν κυρίως μετά τη λήξη τους, εφόσον βεβαίως καταφέρουμε να περάσουμε στους ξένους την εικόνα μιας χώρας που θα ήθελε να επισκεφτούν στο μέλλον ή να δοκιμάσουν τα προϊόντα της.

Οι κίνδυνοι, όμως, είναι εξίσου μεγάλοι: Η νέα κυβέρνηση βρίσκεται αντιμέτωπη με ένα σημαντικό περιορισμό στη δημοσιονομική πολιτική, που η προηγούμενη δεν είχε στον ίδιο βαθμό. Από φέτος, οι μεγάλες χώρες στην Ε.Ε. και η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή φαίνεται να επιμένουν στη ραγδαία μείωση του δημόσιου χρέους ως ποσοστού του ΑΕΠ των χωρών-μελών, γεγονός που επιβαρύνει κυρίως την Ελλάδα, την Ιταλία και το Βέλγιο. Η κυβέρνηση λοιπόν πρέπει να επιλέ-

ξει πόσο γρήγορα θα μειώσει το δημόσιο χρέος, χωρίς όμως να μειώσει τις δημόσιες επενδύσεις, που είναι μηχανή ανάπτυξης, αλλά και συγχρόνως να ικανοποιήσει τις προεκλογικές υποσχέσεις της, δηλαδή να μειώσει τους φορολογικούς συντελεστές, να αυξήσει τις συντάξεις και να βελτιώσει την καθημερινότητα του πολίτη.

Οι πιέσεις των Βρυξελλών

Είναι πιθανό η κυβέρνηση να υποεκτιμά το μέγεθος της πολιτικής πίεσης που θα της ασκηθεί από τις Βρυξέλλες. Η αναθεώρηση του ελλείμματος του 2003 προς τα πάνω -από 1,7% στο 2,7%- αλλά και του ΑΕΠ του 2003 προς τα κάτω -από 4,7% στο 4,2%- δίνουν ένα περιθώριο ελευθερίας στη δημοσιονομική πολιτική του 2004, αφού, επιδεινώνοντας την εικόνα του 2003, εξορισμού Βελγίων την αναμενόμενη εικόνα του 2004. Ομως, ένα έλλειμμα που πλησιάζει το 3% του ΑΕΠ -το ανακοινωθέν 2,7%, σε συνάρτηση με το νέο χαμηλότερο ΑΕΠ, είναι στην πραγματικότητα κοντά στο 3%- συνεπάγεται ένα κυκλικό προσαρμοσμένο έλλειμμα πάνω από 4%. Αυτό σημαίνει ότι η Ελλάδα μπαίνει στο στόχαστρο της Ε.Ε. ήδη από σήμερα και θα παραμείνει στο στόχαστρο τουλάχιστον σε όλη τη διάρκεια του 2004, αφού οι Ολυμπιακοί Αγώνες αναμένεται να ασκήσουν έντονες δημοσιονομικές πιέσεις στο εγγύς μέλλον.

Οι προγραμματικές δηλώσεις της νέας κυβέρνησης εντείνουν την ανησυχία μου, διότι δεν ξεκαθάρισαν το τοπίο γύρω από το ουσιαστικό δίλημμα μεταξύ σημαντικής μείωσης του δημόσιου χρέους και μιας οικονομικής πολιτικής με αναπτυξιακό και κοινωνικό χαρακτήρα, ούτε έδωσαν κάποιο ποιοτικό στίγμα αυτής της πολιτικής.

Τελικά, πόσες μονάδες του ΑΕΠ σκοπεύει η κυβέρνηση να μειώσει το δημόσιο χρέος, 10, 15, 20; Και πώς θα το επιτύχει δεδομένων των προεκλογικών της δεσμεύσεων; Έχει κοστολογήσει τις υποσχέσεις της; Θα συνεχίσει τις υψηλές δημόσιες επενδύσεις της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ και μετά το 2004 ώστε να συνεχιστεί η ανάπτυξη; Πώς ενσωματώνονται οι υποσχέσεις της στο σύνολο της αναπτυξιακής πορείας; Ποια πτυχή της πολιτικής της θα φέρει ρυθμούς ανάπτυξης μεγαλύτερους του 5% και πώς διαφέρει από την πολιτική της προηγούμενης κυβέρνησης; Πώς όλα αυτά δένουν σε ένα συνολικό υπόδειγμα ανάπτυξης; Μπορεί να μας παρουσιάσει μια στοιχειώδη αριθμητική και έ-

ναν οικονομικό συλλογισμό;

Πρόφαση, η απογραφή

Οι απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά βρίσκονται στην καρδιά της οικονομικής πολιτικής της επόμενης τετραετίας και δεν έχουν ως προϋπόθεση μια προηγούμενη «δημοσιονομική απογραφή», που πλέον φαίνεται να αποτελεί πρόφαση. Διότι οι απαντήσεις είναι ίδιες και θα έπρεπε να είχαν δοθεί διότι δεν συναρτώνται από το συμπέρασμα της απογραφής, είναι δηλαδή ανεξάρτητες από το αν το σημερινό ύψος του χρέους είναι στο 102% του ΑΕΠ ή κάποιες μονάδες υψηλότερο.

Η μόνη αριθμητική που παρουσιάστηκε στις προγραμματικές δηλώσεις ήταν η υπόσχεση -χωρίς τεκμηρίωση- για περιορισμό της κρατικής σπατάλης κατά 0,8% έως 1% του ΑΕΠ ετησίως -8 φορές λιγότερο από το ποσό των 10 δις. ευρώ που προπαγανδίστηκε μετ' επιτάσεως προεκλογικά- αλλά και για αύξηση των εσόδων από την οικονομική ανάπτυξη και τον περιορισμό της φοροδιαφυγής και εισφοροδιαφυγής.

Συνολικά, η υπόσχεση είναι για 1,3% έως 1,5% του ΑΕΠ εξοικονόμηση, η οποία θα διπλασιαστεί τον δεύτερο χρόνο και θα τριπλασιαστεί τον τρίτο, για να φτάσει το 4% έως 4,5% του ΑΕΠ. Σημειώσατε ότι αφού η υπόσχεση σταματά στο τρίτο έτος, υπονοείται ότι η εξοικονόμηση ξεκινά το 2005 και όχι το 2004.

Συνεπώς, η κυβέρνηση -παρά τους ισχυρισμούς της- ουσιαστικά ζητά ένα χρόνο χάριτος. Αλλωστε, αυτό είναι συνεπές με το γεγονός ότι, προς έκπληξη όλων, δεν έχει έτοιμες φορολογικές προτάσεις και προτείνει τη συγκρότηση επιτροπής που θα φέρει προτάσεις το φθινόπωρο για τη φορολογική μεταρρύθμιση!

Φοβάμαι ότι τα γεγονότα δεν θα επιτρέψουν μια περίοδο χάριτος ενός έτους. Η αποδυναμωση του ελεγκτικού μηχανισμού του ΣΔΟΕ, σε συνδυασμό με την ταυτόχρονη έλλειψη σαφούς πλαισίου φορολογικής πολιτικής που να πειθαρχεί την αγορά, αλλά και οι δημοσιονομικές πιέσεις των Ολυμπιακών Αγώνων σε συνδυασμό με την απειρία στο χειρισμό έργων υπό προθεσμία, σύντομα θα εξαναγκάσουν την κυβέρνηση να πάρει επιβαρυντικά φορολογικά μέτρα, που πιθανόν να άρουν μέρος των προεκλογικών της δεσμεύσεων. Προβλέπω, για παράδειγμα, αύξηση των έμμεσων φόρων στο εγγύς μέλλον.

* Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιά, οικονομικός σύμβουλος του πρώην πρωθυπουργού Κ. Σημίτη